

**Čitanje istraživanjem:
Ulicama moga grada
– hodogram INDOK radionice**

Madlen Zubović, prof. i dipl. knjižn.

Prometna škola, Rijeka

madlen.zubovic@skole.hr

“Potraga za autentičnim argumentom možda nije jednako pustolovna kao potraga za *zelenim dijamantom*, no ushit koji vas obuzme nakon što argument pronađete jednak je nečemu neprocjenjivom.”

Antonela, Andrea, Katarina i Ani (članice Indoka, 2010. g.)

Dostupnost informacija danas uopće više nije upitna. Ona je omogućena suvremenom informatičkom, medijskom i digitalnom tehnologijom koja nas zasipa informacijama o kojima se nedovoljno često pitamo jesu li pouzdane. Odgovor na ovo pitanje temelj je koncepta informacijskog opismenjivanja čiji se cilj, smisao i zadaća ogleda u pomno isplaniranom postupku pronalaženja informacije, njenog valoriziranja odnosno prosudbe/procjene valjanosti/vrijednosti te korištenja informacije. Jedan od važnih i specifičnih ciljeva vezanih uz program rada Informacijsko dokumentacijske-istraživačke radionice je upravo, informacijsko opismenjivanje kao dio knjižnično-informacijskog obrazovanja. INDOK radionica okupljalište je onih

učenika koji vole raditi u timu, istraživati i kreativno se izražavati. Kroz razgovor s učenicima otkrila sam da oni nedovoljno poznaju povijest svoga grada te da nemaju niti osviještenu potrebu zaštite i brige o kulturnoj i industrijskoj baštini. Analogno tome cilj ovog projekta je (kao uostalom i svakog ozbiljnog školskog projekta) donijeti “nešto novo”, svojevrsnu promjenu u učeničkoj percepciji i shvaćanju.

Rad na projektu i potrazi za pouzdanom informacijom započeli smo još 2008. g., stoga je ovdje riječ o svojevrsnom projektu u kontinuitetu unutar kojega se svake školske godine određuje nova tema za istraživanje. Tijekom proteklih godina obradili smo sljedeće teme: Povijest školske zgrade i Škole, Uz izložbu Riječki torpedo – prvi na svijetu / Ivan ili (Giovanni, Janos) Lupis ili (Luppis, Vukić)? Istraživanje koje, pored ostalog, otkriva kako pravilno pisati ime spomenutog izumitelja. Pod projektnim naslovom **Ulicama moga grada** bavili smo se otkrivanjem tko se krije iza naziva riječkih ulica, te smo do sada obradili sljedeće ulice: Ulicu Fiorella la Guardie, Ulicu Milutina Barača, Krešimirovu ulicu, Ulicu Ivana Zajca i Adamićevu ulicu. Projekt se realizira korelacijski odnosno međupredmetnim povezivanjem Povijesti i stručnih predmeta iz prometnog područja. Rezultate rada i istraživanja objavili smo na mrežnim stranicama Škole i u *Ljetopisu* Prometne škole. U ovom članku dat je prikaz istraživanja vezanih uz povijest naše Škole i školske zgrade te Krešimirovu ulicu. Za navedenu ulicu odlučili smo se upravo zato što je interesantna u kontekstu projekta Rijeke kao europske prijestolnice kulture zamalo pristigle 2020. godine. Ističemo da je istraživanje Krešimirove ulice provedeno tijekom 2013./2014.

školske godine, punih pet godina prije pokretanja restauratorskih radova i zahvata na Palači šećerane.

Hodogrami Informacijsko-dokumentacijske istraživačke radionice

INDOK – istraživačka radionica započela je sa svojim radom 2007./2008. školske godine, a ondašnji cilj bio je istražiti i prikupiti što više autentičnih podataka vezanih uz povijest Prometne škole u Rijeci i školske zgrade. Zajednička namjera bila je i prikupljenim podacima obilježiti 40-tu godišnjicu obrazovanja kadrova u prometu (1968.-2008.).

U projektu sudjeluju učenici koji pod mentorstvom školske knjižničarke izrađuju hemeroteku (mapa, zbirka članaka iz novina i drugih periodičnih publikacija) koja bi rezultirala postavom foto-dokumentarne izložbe na temu – Četrdeset godina života i rada svih “naših Škola”. Spomenuta sintagma “sve naše Škole” obuhvaća, kronološkim slijedom nastajanja, ove škole:

- Metalskoindustrijska škola
- Metalsko-saobraćajni školski centar
- Centar usmjerenog obrazovanja industrijsko-tehničkih kadrova (CUO ITK-a)
- Tehnološko-saobraćajni školski centar
- Prometna škola, Rijeka

Planirane aktivnosti i predmet istraživanja obuhvaćeni projektom:

1. **Školska baština** (arhivi državni i školski, tehnička i pedagoška dokumentacija)
2. **Povijest zgrade u kojoj je danas smještena škola**
3. **Pogovor o povijesti Škole** (ugostiti bivše djelatnike škole koji bi svojim svjedočanstvima pomogli u kronologiji stvaranja škole, fotografije...)
4. **Pregled periodične građe** (dnevna i službena glasila) u Sveučilišnoj knjižnici Rijeka:
Riječki list 1947./1948., 1949.,
Novi list 1956./1957., 1958., 1959.
1967/1968., 1969.
5. **Pregled periodične građe pedagoške tematike:**
 1. *Pedagoški rad* 1946., 1947., 1948.
 2. *Narodna prosvjeta* – ista godišta
 3. *Prosvjetni život* – ista godišta
 4. Godišnjak Ministarstva prosvjete NRH za šk. god. 1949/50., Zgb., 1951.
 5. Dr. Dragutin Franković “Povijest školstva i pedagogije u Hrvatskoj” *Pedagoško-književni zbor*, Zgb., 1958.
 6. I. Godler: Školstvo i prosvjeta na početku 20. st. i novi pedagoški pravci, Zgb. 1958.
 7. *Sušačka revija* br. 54/55.

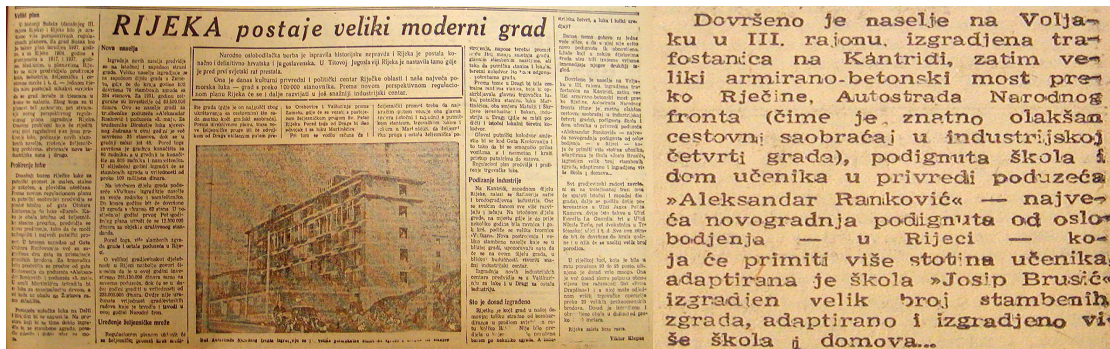
6. Pregled ostale povijesne građe (umjetničke mape, fotografije, dokumentarni filmovi)

1. Vilim Svečnjak – opus iz 1947/48. godine (skice kopača, udarnika... u svrhu političke propagande)
2. Fotomonografija “Rijeka nakon 3. svibnja 1945. god.” – Muzej Grada Rijeke
3. Filmovi: *Rijeka u obnovi*, Branko Marjanović
Jedan dan u Rijeci, Ante Babaja
Riječke luke

Metode rada (istraživanja) s učenicima:

- skupljanje, selektiranje, diseminacija podataka
- pretraživanje on-line kataloga i drugih baza podataka
- izrada hemeroteke
- tehnička obrada i pohrana prikupljenog materijala (npr. skeniranje starih fotografija iz osobnih albuma)
- kreativno-stvaralački rad (priprema PPT prezentacije o rezultatima istraživanja, osmišljavanje, kreiranje i postava izložbe)
- Rezultati rada:
- Postavljena je foto-dokumentarna izložba Povijest školske zgrade i Povijest škole – Od Metaloprerađivačke škole do Metalsko-saobraćajnog školskog centra.
- Izložba je sadržavala sve autentične argumente pronađene vođenim istraživanjem.

Članak iz Riječkog lista (1947. g.) u kojem je podatak o gradnji školske zgrade: "podignuta škola i dom učenika u privredi poduzeća "Aleksandar Ranković" – najveća novogradnja podignuta od oslobođenja"...

Novi list iz 1958.

Školski hol u 50im godinama iznajmljivao se kao garaža za automobile.

ULICAMA MOGA GRADA... U sjeni stoljetnih platana...

Traganje za relevantnom informacijom osnovna je zadaća INDOK – istraživačke radionice ali i važan postulat u stjecanju kompetencija vezanih uz informacijsku pismenost. Projekt se, već treću godinu, nastavlja pod radnim imenom *Tko se krije iza naziva riječkih ulica?* Pored otkrivanja identiteta osobe čije ime nosi određena ulica, bavimo se i razotkrivanjem riječke urbane baštine i povijesti.

Krešimirova ulica

Proteže se od gradskog parka na Mlaki, u prošlosti poznatog pod nazivom Giardino Pubblico do trga Žabice. Nekada je to bila jedna od najljepših riječkih avenija duž koje je davne 1873. g. zasađen drvored platana i danas je taj, uz platane na Fiumari (uz Mrtvi kanal), jedan od najstarijih gradskih drvoreda u Europi. Pola stoljeća kasnije, u sjeni njihovih krošnja Riječani su šetali od spomenutog parka, uz stari Lazaret i željeznički kolodvor do velebne Palače šećerane. Odmoriti i okrijepiti mogli su se na jednoj od čak pet terasa ili kavana ondašnjih hotela: Hotela Imperial, Hotela de la Ville, Hungarije, Bristol i Hotela Deak. Ulica je kroz povijest nosila i zanimljive nazive koji svjedoče o riječkoj turbulentnoj prošlosti: Corsia

Deak, Avenija Crnih košulja (Vialle di Camicie Nere), Musolinijeva avenija, Ulica Giovanni Duiz (Via Duiz), Ulica Borisa Kidriča i konačno današnji naziv – Krešimirova ulica, prema znamenitom hrvatskom kralju Petru Krešimiru IV.

I danas platane za vrućih ljeta pružaju Riječanima sjenovito utočište, njihove krošnje šumore o davno izgubljenom vremenu čiji se tragovi nekadašnjeg sjaja i bogatstva sada jedva prepoznaju.

Hoteli

Godine 1914. u Rijeci je djelovalo 20 hotela, a u Zagrebu samo tri! Riječ je o apsolutnom vrhuncu razvijenog hotelijerstva u našem gradu koji se sigurno u budućnosti više neće ponoviti, iako svi znamo za onu poznatu i često citiranu maksimu kako se prošlost ponavlja.

Stoga ovi nekadašnji riječki hoteli barem zaslužuju da ih se nabroji, dakle: u Starom gradu bili su skromni *Albergo popolare* i *Alla città di Milano*, na obali *Europa*, *Adria* i *Quarnero*, na Korzu *Royal*, *Lloyd* i *Alla Marina mercantile*, na Dolcu *Bonavia*, **na Korzu *Deák* (današnja Krešimirova ulica) bili su jedan do drugog *Deák*, *Bristol*, *Hungaria*, *Hôtel de la Ville* i *Imperial***, u Industrijskoj ulici ogroman hotel *Emigranti*, dugačak 160 metara, s 1.500 kreveta. Na Sušaku moglo se, pak, odsjesti u hotelima: *Kontinental*, *Sušak*, *Klotilda*, *Jadran* i *Pećine*.

Pokušali smo, tragom starih fotografija i zapisa otkriti lokacije spomenutih hotela u Krešimirovoj ulici.

Hotel Hungaria 1894.-1896. (Krešimirova 14)

Ispred hotela nekad: kalesini (kočije), vreva i živost.

A danas: parkirani automobili i kineski dućan.

Hotel Bristol 1909. (Krešimirova 12)

Hotel Bristol. U prizemlju, predviđenom za ugostiteljsku djelatnost, otvoreni su restoran i kavana. Danas je u prizemlju smještena trgovina Borovo, a ispred su, naravno, kontejneri za smeće.

Hoteli Hungaria i Bristol ulaze u reprezentativne građevine historicističkog stila koje je projektirao Emilio Ambrosini, poznati riječki arhitekt koji se školovao na Visokoj tehničkoj školi u Grazu, a rođen je 1845. godine u Trstu. Među dvadesetak Ambrosinijevih historicističkih objekata u Rijeci, nekoliko ih se izdvaja posebnom vrijednošću. Uz palaču bivše Gradske štedionice na Dolcu odnosno današnju stambeno poslovnu zgradu preko puta Talijanske gimnazije koju je projektirao u suradnji s Giacomom Zammattiom,

to su i vila *Gorup* na Potpinjolu (današnji Slovenski dom – KPD *Bazovica*), te vila *Vranyczany* u kojoj je danas sjedište riječke Nadbiskupije.¹

Početak 20. stoljeća Ambrosini počinje prihvaćati secesijske impulse iz Beča i pod velikim je utjecajem austrijskog arhitekta Otta Wagnera i njegove bečke škole. Kod nas se secesijske odlike uglavnom primjenjuju na pročeljima koja su umjerenije dekorirana. Uvodi se ekonomičnost u stanovanje, a ugrađuju se i dizala, jer građevine postaju više. Radi bolje osunčanosti, projektiraju se balkoni s metalnim prozračnim ogradama, uvodi se mezzanin, odnosno polukat koji s prizemljem tvori bazu građevine, žbuka pročelja postaje glatka, a prizemlje se staklenim izlozima nerijetko otvara prema ulici. Kao izvrstan primjer secesijske građevine koju je također projektirao Ambrosini, navodimo zgradu nekadašnjeg *Hotela Royal* na Korzu. Danas je to zgrada u kojoj je sjedište PG županije.

Ambrosini je umro u Beču 1912. godine, ali je sahranjen na riječkom groblju Kozala uz mnoge znamenite osobe njegovog doba kao što su Robert Witehead, Annibale Ploech, Giovanni Fumi. Njegove zgrade, ako zanemarimo prljavu pročelja, zapuštena unutrašnja dvorišta, antene i klima uređaje na fasadama, drže se sasvim solidno, štoviše predstavljaju vrijedna arhitektonska ostvarenja. Zato i jest posve nerazumljiv današnji odnos spram većine njegovih ostvarenja.

¹ Nela Valerjev Ogurlić: *Pionir riječke secesije*, članak uz izložbu “Emilio Ambrosini – arhitektonska ostvarenja u Rijeci i Opatiji od 1884. do 1912.” u Muzeju grada Rijeke; *Novi list*, prilog *Mediterran*, Rijeka, 2011.

Hotel Royal 1906. g. (Korzo 9). Izlozi su pripadali uglednom trgovcu tekstilom Papettiu, zatim se dugo godina tu nalazila NAMA, potom trgovina Karolina Riječka i konačno danas, H&M.

Hotel de la Ville 1874. g. (Krešimirova 18)

Davne 1908. g.

Danas: u prizemlju poznati studentski restoran Indeks.

Željeznička pruga povezala je Zagreb i Rijeku 1873. godine. Upravo zahvaljujući željeznici uslijedilo je novo doba riječkog turizma, godine 1874. podižu se dva impresivna hotela. Prvi je *Europa* (danas zgrada Ureda državne uprave, Riva 10), koji je projektirao Tršćanin Giuseppe Bruni u stilu venecijanskog klasicizma, a drugi je *Hotel de la Ville* (danas restoran *Indeks* u Krešimirovoj ulici). Njega je projektirao i izgradio Ivan Bakarčić. Zgrada je imala četiri kata, a na svakom po deset soba prema Korzu Deak, te sedam prema Brajdi, ukupno 68 soba sa 120 kreveta. Vlasnik hotela bio je G. Scheider. Unutrašnje uređenje bilo je raskošno, s impresivnim brončanim lusterom u predvorju, velikim restoranom i pivnicom koja je imala prostranu vrtanu terasu.²

² Igor Žic: *Povijest riječkog hotela Bonavia*, www.bonavia.hr, 2012.

Još malo duha prošlog vremena. Hotelski restoran nekad.

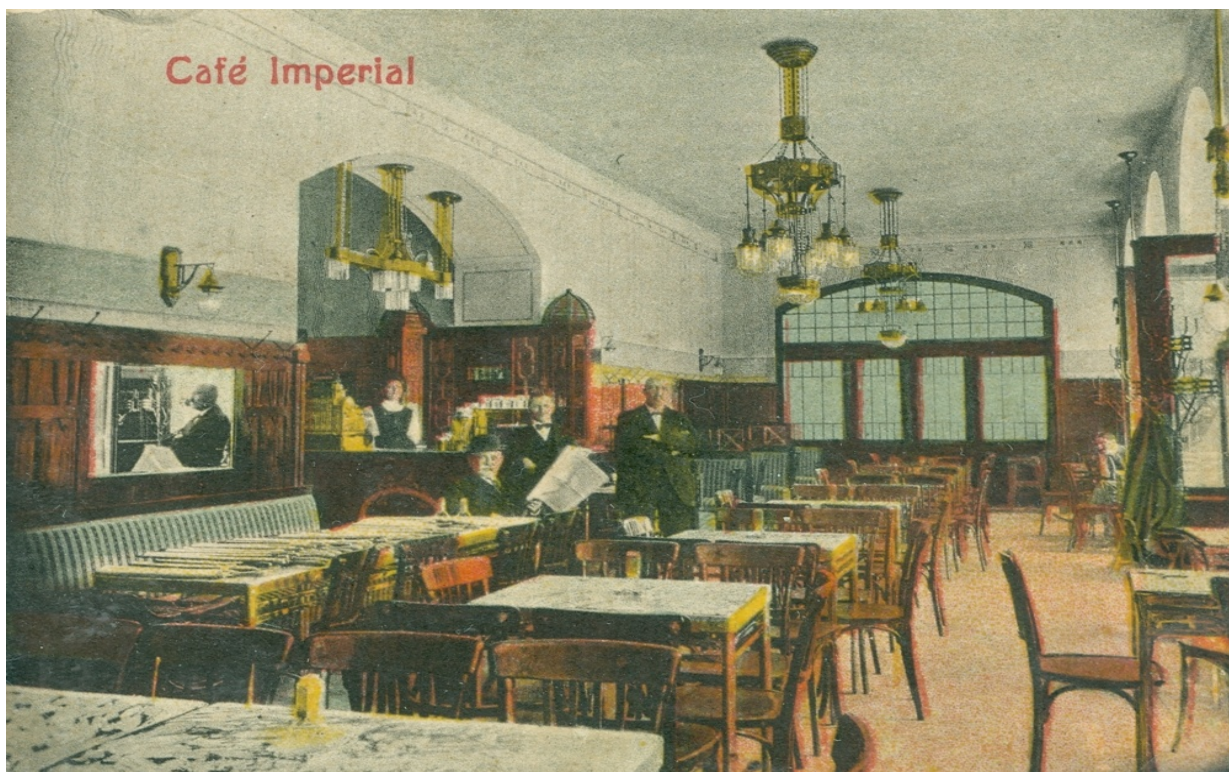
Hotel Imperial (Krešimirova 22A, na uglu cvjećarnica, u produžetku Brodokomercov diskont)

Hotel Imperial, čitav kompleks “male place Brajda” te okolne zgrade projektirao je Giacomo Zammatio, ugledni riječki arhitekt.

Jedan zanimljiv opis situacije u Rijeci krajem 1918. godine ostavio je talijanski dragovoljac Giovanni Comisso, kasniji bliski suradnik Gabriele D'Annunzia: "Grad je vrvio lijepim djevojkama: prodavaonice slatkiša bile su prepune izuzetnih poslastica, nebrojene kavane s mnoštvom ilustriranih časopisa, slasnim zabajonima³, uslužnim konobarima, radnje s parfemima iz cijelog svijeta... Riječani su svaku večer pozivali talijanske časnike svojim kućama na zabave koje bi se otegle do idućeg dana. Jedni su jeli, drugi pili; zaista se činilo da je ovaj grad, sa životom koji je obilovao darovima, bio nagrada za sve naše napore tijekom rata."⁴

Hotel Deak 1876 g.

³ Zabajone: mješavina jaja, šećera, vina ili voćnoga soka tučena na pari dok na postane gusta i lagana; servira se u čaši. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Zagreb, str. 71.

⁴ Comisso, Giovanni: *Le mie stagioni*, Milano, 1963., str. 21.

Hotel Deak ili Hotel “tisuću imena”

vrlo popularan hotel *Deak* (danas zgrada Doma sindikata *Franjo Belulović*), čije je djelovanje u jednom razdoblju povezano s *Bonavijom*. Kako se napokon pojavio hotel *Bonavia* u gradskom životu Rijeke, ni drugi poduzet-

Godine 1876. i to 22. studenog, izvjesni gospodin Bukounik kupio je teren s manjom zgradom na Korzu Deak, odmah uz prugu, s namjerom da otvori pivnicu s ljetnom terasom u hladu visokih kestenova. Iz tog nepretencioznog lokala izrast će

nici nisu mirovali. Tako Federico Heim, vlasnik hotela *Deak* od 1889. godine, u velikom oglasu ističe da 1. prosinca 1907. godine otvara temeljito preuređen hotel *Deak*, u koji je uveo električnu struju.

Velikom uspjehu tog hotela doprinosila je dopadljiva dvorana površine 200 m², s visinom od desetak metara, s velikim svjetlarnikom, raskošno dekorirana štukaturama i freskama koje je 1891. godine izveo Giovanni Fumi, glavni riječki slikar i dekorater tog razdoblja. Ta dvorana je, uz stari *Teatro Fenice*, bila jedan od centara riječkog zabavnog života, naročito u vrijeme karnevala. No, Federico Heim, osim obnove hotela *Deak*, objavljuje i otvorenje svog novog hotela *Royal* na Korzu (već smo spomenuli da je to danas zgrada sjedišta Primorsko-goranske županije), kojeg je projektirao Emilio Ambrosini, s fasadom u raskošnom cvjetnom secesijskom stilu. Prema zamisli arhitekta detalje na fasadi izveo je Domenico Rizzo. Hotel je imao lift poduzeća F. Wertheim iz Budimpešte. Oba ova hotela – *Deak* i *Royal* – u kraćem ili duljem razdoblju bili su povezani s *Bonavijom*.⁵

Nesporno, spomenuti hotel bio je jedan od vodećih hotela u Rijeci za vrijeme Austro-Ugarske. Dobio je ime, kao i cijela ulica od željezničkog kolodvora do

Ferenc Deak po kome su hotel i ulica dobili ime.

⁵ Žic, I. *Povijest riječkog hotela Bonavia*

Kapucinske crkve, po mađarskom državniku i heroju Ferencu Deaku, ministru pravde, poznatom kao “The Wise Man of the Nation”. I danas mnogi hoteli u Mađarskoj nose ime tog njihovog domoljuba.

Hotel je poznat i po još nečemu, a to su česta promjena imena i to u periodu od nekoliko mjeseci između 1918. i 1919. godine, što jasno prikazuje kakve su bile prilike u Rijeci u to vrijeme. Preimenovan je nakon primirja u hotel *Wilson* u čast američkog predsjednika, a nakon američkih izjava u kojima se negirala pripadnost Rijeke Italiji, ime mu je promijenjeno u hotel *Orlando*. Nakon zauzimanja grada, veliki fašist i osrednji pjesnik, malešni Gabriele D’Annunzio, opet je promijenio hotelu ime i postao je hotel *D’Annunzio*. Dolaskom regularne talijanske vojske, tj. u doba talijanskog suvereniteta, zvao se hotel *Excelsior*. A kada je došla “narodna vlast”, u njega je smjestila Savez Sindikata pa je hotel postao Dom sindikata *Franjo Belulović*. Čemu i kome je danas objekt namijenjen, ne znamo!

Cecilinovo/Giardino pubblico 1874. (Gradski park Mlaka)

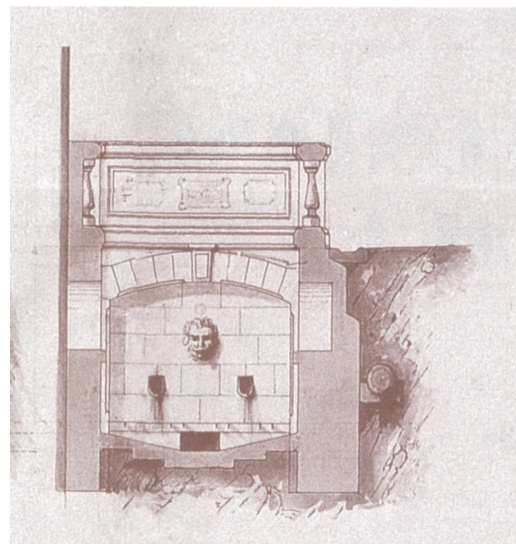
Park na Mlaci zamislio je gradonačelnik Ciotta, a projektirao ga je dr. Filiberto Bazarig, arhitekt, slikar akvarelist i ljubitelj dramske umjetnosti. (...) “Koristeći se elementom tekuće vode potoka, F. Bazarig je u donjem dijelu parka, na mjestu gdje je bila mlaka, zamislio nepravilno jezerce s poluotočićem u kojemu je smjestio lanternu i kućicu za labudove.” (...) Zele- ne površine oko jezera povezane su stazama koje su vodile do uzvišenja na kojemu su bili smješteni ugostiteljski objekt i veranda za orkestar. Arhitekt Bazarig je u tu poetičnu koncepciju kraja 19. st. uklopio staru kapelicu sv.

Cecilije, zaštitnice glazbe, po kojoj je cijeli lokalitet dobio ime i vodenicu na ušću potoka u more, združivši “arhitekturu s prostorom, raslinjem i tekućom vodom u divno jedinstvo.”⁶

Bazarig je projektirao sve riječke fontane podignute u ono vrijeme među kojima je i *Brkajlija* (1873. g.) što bi bio doslovan prijevod talijanskog naziva *Mustacion*. Fontana je dobila ime po kamenoj glavi muškarca s velikim brkovima. Stajala je na Korzu sve do njenog zatvaranja

Bazarigov projekt *Mustaciona*, fontane što se nalazila u današnjoj Supilovoj ulici (pokraj Kraša)

⁶ Matejčić, Radmila: *Kako čitati grad*, Rijeka, str. 445.

1913. godine. Danas je od fontane sačuvana samo glava koja je 1934. g. ugrađena u umjetno napravljenoj špilji Gradskog parka na Mlaci. Krajem šezdesetih godina 20. st. poznati riječki arhitekt Igor Emili projektirao je na mjestu gdje je nekad stajala fontana, kuću *Kraš*.⁷

Desna fotografija svjedoči o Brkajlijinom izgledu i okruženju danas. Park na Mlaci odavno je izgubio svoju nekadašnju funkciju zelene oaze žive riječke scene kojom je šetala građanska elita. *Mustacion* je išaran raznobojnim sprejevima i gotovo zatrpan smećem. A voda? Ona je “presušila” i nestala kao i štošta drugo...

Upravna zgrada Rafinerije šećera/Palača šećerane (1750.-1828.)

Više od dvije stotine godina star je ovaj vrijedan spomenik kulture našega grada. Palača je nastala u doba jozefinskoga baroka (1782. g.) i jedna je od najvećih zgrada u Hrvatskom primorju. Čitav kompleks bivše Rafinerije šećera bio je izgrađen duž morske obale i sezao je do starog Lazareta. Riječka Rafinerija šećera (Privilegirana trgovačka kompanija), jedno je od najvećih poduzeća tadašnje austrijske monarhije. Rafineriju su osnovali holandski

⁷ Grgurić, Mladen: *Riječke fontane i perila*, Muzej grada Rijeke, 1997., str. 36.

trgovci na čelu s Urbanom Arnoldtom, vlasnikom velike trgovačke kuće sa sjedištem u Antwerpenu (Anversu). Carica Marija Terezija potpisala je Dekret o povlasticama 1. listopada 1750. g. pa se ta godina smatra godinom osnutka ovog impozantnog industrijskog pogona, Riječanima znanog kao *Zuckerheriera*. U rafineriji je radilo 705 osoba raspoređenih u skladištima, na prijevozu drva i ugljena te u procesu rafiniranja šećera iz trske. Glavna sirovina za preradu, šećerna trska, dopremala se jedrenjacima iz udaljenih prekoceanskih zemalja. Budući da se tvornica nalazila na obali uza samo more, sirovina se s jedrenjaka istovarivala izravno pred tvornički ulaz.

Upravna zgrada šećerane na von Mayrovoj grafici iz 1832. godine (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskoga primorja). U drugoj polovici 19. st. teren ispred palače je nasut da bi se izgradila pruga, željeznički kolodvor i lučka skladišta.

Od 1851. g. na istoj lokaciji djeluje Tvornica duhana ili *Tabakera*, najveće postrojenje za preradu duhana u Monarhiji. Radila je sve do 1949. godine, a poznata je i po tome što je 60ih godina 19 st. u njoj bilo zaposleno nevjerojatnih 2 400, uglavnom, žena radnica, na čakavskom dijalektu zvane *pal-tarice*.

Od 1949. do 2000. godine njezina namjena bila je upravna zgrada tvornice brodskih strojeva “Rikard Benčić”.

Danas je palača uklopljena u urbanu sliku Krešimirove ulice, jedne od najprometnijih riječkih ulica, odvojena je novogradnjama od starog Lazareta izgubivši dobar dio baroknih značajki.⁸ Lako ćete ju prepoznati po re-

⁸ Matejčić, Radmila: *Kako čitati grad*, Rijeka, str. 325.

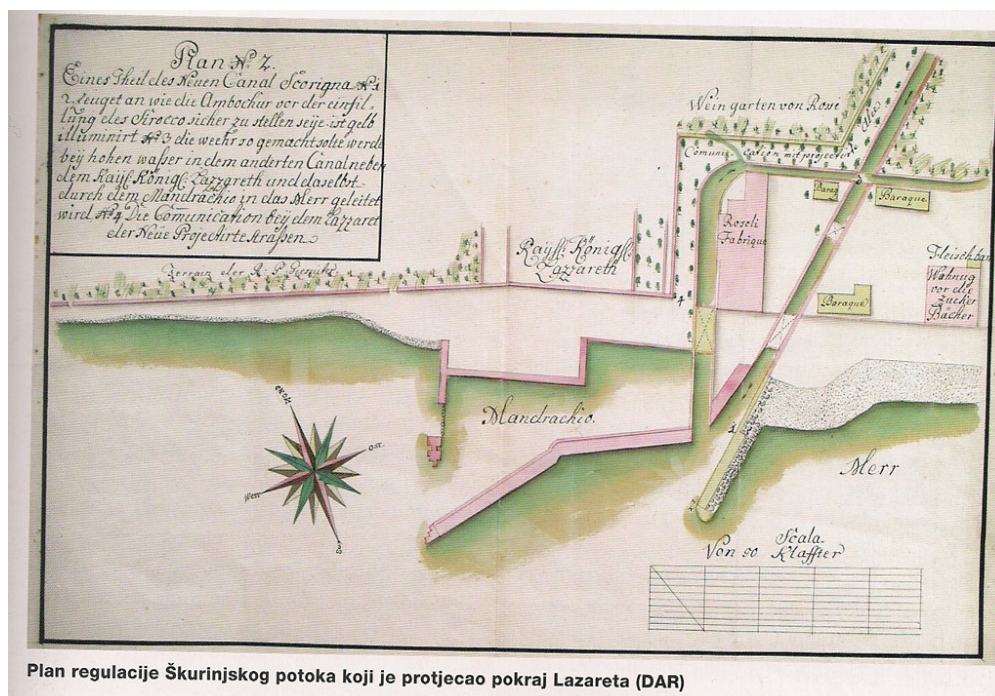
ljetnim kamenim glavama smještenim na pročelju iznad masivnih vrata. Kamene glave imaju kocke šećera u kosi, a kraj vrata nalazi se i minijaturni znak koji ukazuje na to da je palača 1970. godine upisana u registar kulturnih dobara RH. Njezin veličanstveni barokni interijer restaurira se već više godina, svijest o zaštiti i nužnosti obnove pojavila se još 2003. g., no kako to obično kod nas biva, interijer još ni približno nije uređen iako je Grad Rijeka u suradnji s Hrvatskim restauratorskim zavodom utrošio do 2007. g. na “zaštitu i očuvanje bivše palače šećerane” 2.466.983,00 kn. O tome koliko je razvijena svijest Riječana o važnosti i vrijednosti ove zgrade, svjedoče grafitima išarana njena vrata i pročelje, usprkos postavljenom znaku – “Baština” Ministarstva kulture. Sigurni smo da većina naših građana uistinu nema “blagog pojma” kakva je to zgrada.

Stari Lazaret (1725. g.)

Nakon što je 1717. proglašena slobodna plovidba Jadranom, a 1719. Trst i Rijeka dobili status slobodnih kraljevskih luka, na poticaj cara i kralja Karla VI. izgrađen je između 1722. i 1725. u zapadnom dijelu grada, na ušću Škurinjskog potoka, Lazaret sv. Karla Boromejskog u čijoj su karanteni boravili pomorci i trgovačka roba s brodova. Svi sumnjivi brodovi i ljudi ostajali su u karanteni lazareta od 7 do 40 dana. U Lazaretu su se osim ljudi, životinja i roba dimom raskuživala i pisma iz krajeva u kojima su vladali kuga i kolera. Svaka takva poštanska pošiljka nakon "tretmana" bila je označena žigom s natpisom – *Netto di fuori, netto di dentro* ili Čisto izvana i iznutra! Danas su takva pisma vrlo rijetka i cijenjena.

Danas su u zdanjima nekadašnjeg lazareta smještene stomatološke ambulante, stručna medicinska udruženja i vatrogasci.

Zaključak

Krešimirova ulica bogata je vrijednim zdanjima koja svjedoče o nekadašnjoj riječkoj raskoši. Nažalost, ta zdanja su nijema, ništa ne poručuju Riječanima niti posjetiteljima njihovoga grada. Odlučili smo naš projekt s idejnim rješenjem postojećeg problema izložiti Odjelu za kulturu Grada Rijeke i Turističkoj zajednici Rijeke, a suradnju u realizaciji ostvarili bismo sa Školom za primijenjenu umjetnost i Muzejom grada Rijeke. U travnju 2015. g. poslali smo kratki elaborat projekta s idejnim rješenjem kako učiniti spomenute objekte turistički i kulturno prepoznatljivim na adresu Odjela za kulturu i komisije za kandidaturu Rijeke kao europske prijestolnice kulture. Ideja oko prezentacije i vidljivosti nekadašnjih riječkih hotelskih zdanja sastojala bi se u dizajniranju i uređenju sadašnjih izloga trgovina koje su smještene u prizemlja nekadašnjih hotela. U jednom dijelu tih izloga mogao bi biti trajan postav sadržajno vezan uz nekadašnju funkciju zgrade, sadržaj bi se prezentirao kolažno, koristeći stare fotografije i tekst. Značilo bi to da bi se takav sadržaj osmislio i uredio u izlogu sadašnje trgovine Brodokomerca (Krešimirova 22a) za nekadašnji Hotel Imperial, zatim u izlogu Kineskog dućana za nekadašnji Hotel Hungaria, te u izlogu trgovine Borovo za Hotel Bristol. Današnji Indeks nekadašnji je Hotel de la Ville pa se može sadržaj osmisliti ili za izlog, ili u interijeru restorana ili kao obavijesna ploča ispred restorana. Mislim da bi korisnicima restorana, studentima najzanimljivije i najkorisnije bilo da upravo u restoranu mogu ponešto saznati o nekadašnjem izgledu i funkciji toga zdanja. Preostaje još Hotel Deak koji je danas prenamijenjen u Dom sindikata "Franjo Belulo-

vić”. Zdanje izvana izgleda više nego otužno i zapušteno, s iritantnom bojom fasade i ulaznom kapijom pred kojom su smještene baje za smeće. Uzdužni zid koji prati okućnicu zgrade i proteže se niz ulicu, potpuno je išaran grafitima. Iako bi sve to trebalo urediti, mogla bi se barem postaviti informativna ploča kraj ulaza uz prijelaz željezničke pruge, i to s obje strane. Prolaznicima bi bilo svakako zanimljivije čekati slobodan prolaz preko pruge kada bi im se ponudio jedan takav sadržaj. S obzirom na to da je upravo Krešimirova ulica svojevrsna gradska žila poveznica između Željezničkog kolodvora i užeg središta grada kojom se kreću mnogi, posebice mlađi turisti, smatramo opravdanim i nužnim učiniti ovu ulicu u turističkom i kulturnom kontekstu “vidljivom”.

Nažalost, nismo dobili nikakvu povratnu informaciju vezanu uz našu inicijativu. Očigledno je da riječki “kulturnjaci” odnosno oni koji kroje riječku kulturnu politiku, sasvim drugačije poimaju ono što običan građanin podrazumijeva pod kulturom. Sigurna sam da bi svoj stav branili teжом kako je naše poimanje kulture potpuno deplasirano i kako uopće ne razumijemo njihov kulturni koncept. Bez obzira na to mi i dalje ustrajno tražimo za pouzdanom informacijom otkrivajući pri tome davno zaboravljeno riječko kulturno i povijesno blago.

Članovi INDOK radionice: Ivan Kukuljan, Luka Jakšić, Dario Stanić iz 3. TC i prof. Zubović.

